

УДК 7.012:766

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ У ДИЗАЙНІ УКРАЇНСЬКОЇ КНИЖКОВОЇ ІЛЮСТРАЦІЇ

СКЛЯРЕНКО Наталія^{1,2}, ПЕКНА Маргарита²

¹Луцький національний технічний університет, Луцьк, Україна

²Київський національний університет технологій та дизайну, Київ, Україна
nata_skliarenko@ukr.net; ritapeknaya01062001@gmail.com

У роботі проведено аналіз сучасної української книжкової ілюстрації та засобів її створення, підкреслено актуальність розвитку галузі. Виділено наступні тенденції у дизайні книжкової ілюстрації: повернення до мальованих вручну, зокрема штрихових, текстур, використання міжкультурних елементів та звернення до інклюзивності, що підкреслюють важливу роль у житті соціуму. Перспективним напрямком розвитку книжкової ілюстрації є імплементація нових комп'ютерних технологій у процес розробки.

Ключові слова: українська книжкова ілюстрація, дизайн, мальована текстура, міжкультурна комунікація, інклюзивність.

ВСТУП

Сучасні процеси діджиталізації та стрімкого технологічного прогресу не тільки не вплинули на позиції української друкованої книги, яка включає в себе як текстові блоки, так і візуальне оформлення, а й надали їй нового сенсу як предмету колекціонування. Саме в такому контексті відбувається зміцнення ролі ілюстрацій у книзі, що підсилює її значимість та матеріальну й культурну цінність. Якісно виконані ілюстрації здатні не лише доповнити зміст, закладений автором тексту, а й удосконалити його розуміння читачем, концентруючи увагу на прочитаному та створюючи стійкі асоціації, що сприяють кращому запам'ятовуванню інформації.

З поширенням технологічних інновацій у друці зростає попит на більш нові та креативні рішення у дизайні друкованих видань в Україні, які витісняють старі усталені стилістичні норми. Тому створюючи візуальне оформлення книги, необхідно враховувати мінливі тренди в дизайні ілюстрації.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

В умовах стрімкого розвитку технологій та їх імплементації у різні сфери повсякденного життя видавнича справа змушена конкурувати з цифровими читачькими платформами та шукати нові способи привернути увагу пересічного читача, у тому числі даючи поштовх розвитку книжкової ілюстрації. Метою дослідження є визначення сучасних тенденцій створення українських книжкових ілюстрацій та актуалізація їх завдання в соціальному та культурному контексті.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Незважаючи на зростання конкуренції між видавничою справою та цифровими ресурсами, зокрема електронними бібліотеками, видавництвом електронних та аудіокниг, попит на друковані книги не тільки не знизився, а й продовжує рости. Так, за даними Міністерства культури та інформаційної політики України, за 2023 рік випуск книжкової продукції збільшився на 73% [1]. Загалом, галузь дизайну та книговидання активно розвивається та визначена Міністерством культури та інформаційної політики України однією із 5 основних, для яких розробляється стратегія розвитку за сприяння програми USAID «Конкурентоспроможна економіка України» [2].

Становлення новітніх підходів до створення візуальної складової друкованих видань України відбувається за рахунок розвитку сучасної масової культури та різних соціокультурних факторів. Так, сучасні європейські ілюстратори застосовують у своїх роботах мінімалістичний підхід, у той час як ілюстрації азійських художників стилізовані та мають яскраву кольорну палітру [3]. З такою різницею у запитах споживачів та стрімкою зміною всесвітніх трендів, мистецтво книжкової ілюстрації потребує розробки нових актуальних методів та технологій. Сучасне технологічне обладнання, яке використовується видавництвами, дозволяє застосовувати цифрову графіку, спрощуючи та полегшуючи цей процес на відміну від традиційних ілюстрацій, втрата якості яких пов'язана із значною кількістю комп'ютерних обробок під час підготовки до друку [4]. Широкий інструментарій графічних редакторів надає змогу оптимізувати й пришвидшити процес створення зображень, а можливості нових технологій та комп'ютерної графіки відкривають ілюстраторам широкий простір для експериментів.

Останнім часом знову набуває поширення стилістика імітації текстур, виконаних традиційними матеріалами. Намальовані від руки елементи привносять відчуття тепла та інтимності, якого споживачам не вистачає у суто цифрових роботах. Роста попит на деталізовані штрихові зображення, що поєднують у собі незмінну класику та сучасні дизайнерські рішення. Така стилістика цінується своєю недосконалістю, нерівними лініями та тонкими нюансами, які не може відтворити цифровий інструмент. І це надає унікальності роботи та виступає сильним візуальним акцентом. Подібні графічні роботи часто можна побачити на обкладинках перевидань класичної літератури, таких як драматургія В. Шекспіра та збірка фрагментів з творів Г. Сковороди, видані в «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА» (рис. 1, а). Відродження моди на мальовані вручну текстури зменшує розрив між цифровим та традиційним мистецтвом, водночас даючи можливість митцям експериментувати й постійно робити творчі відкриття.

Ще одною тенденцією в ілюстрації є використання міжкультурних елементів, що відображає ступінь нинішньої глобалізації та взаємозв'язків зі світом й допомагає митцю успішно комунікувати з інтернаціональною аудиторією. Такий підхід передбачає інтеграцію візерунків, символів і стилів різних культур у цілісну візуальну розповідь. Найчастіше такі ілюстрації можна спостерігати у фантастичній літературі та збірках фольклору й народних казок. Впровадження цього прийому високо цінується на глобальному ринку, адже

дозволяє видавцям охоплювати ширшу аудиторію, резонуючи з їхнім досвідом. Так, ілюстрована В. Єрком «Снігова Королева» від видавництва «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА» (рис. 1, б) стала лідером продажів у Великобританії й отримала численні відзнаки й нагороди в інших країнах світу. Отже, слідування цій тенденції надає споживачу відчуття приналежності до глобальної спільноти та сприяє міжкультурному розумінню й подоланню розбіжностей із збереженням національної ідентичності.

Наразі відбувається значний перехід галузі ілюстрації до інклюзивності, що є ознакою активного суспільного руху до різноманітності та рівнозначної репрезентації усіх соціальних груп. Такі ілюстрації грають одну з вирішальних ролей у руйнуванні стереотипів та кидають виклик застарілим соціальним нормам. Репрезентуючи велике різноманіття персонажів та сюжетів, українські ілюстратори сприяють розвитку почуття приналежності та визнання недостатньо представлених у медіа груп, що має значний вплив на самооцінку та самобутність. Подібні ілюстрації здебільшого характерні для оформлення дитячої та дорослої психологічної літератури, зокрема від видавництва «Creative Women Publishing», що часто видає книги на гостросоціальні теми (рис. 1, в).

а

б

в

Рис. 1. Зразки книжкового дизайну України: а – збірка фрагментів творів Г. Сковороди «Місяцеслов за Сковородою», видавництво «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА»; б – «Снігова Королева», видавництво «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА»; в – збірка есеїв «Про що вона мовчить», видавництво «Creative Women Publishing».

Тенденція впровадження інклюзивності відкриває нові можливості для митців із різним походженням, чий унікальний життєвий досвід та погляди розвивають нові креативні ідеї. Це не лише уособлює еволюцію українського суспільства, а й сприяє створенню більш інклюзивного та розуміючого світу [5].

ВИСНОВКИ

Останнім часом продукти галузі книгодрукування мають значний попит серед українських споживачів, що дає поштовх розвитку та реалізації її потенціалу, зокрема й у сфері книжкової ілюстрації. Здобутки технічного прогресу відкривають для ілюстраторів значно більше можливостей експериментувати з напрямками й техніками за допомогою широкого асортименту інструментів для створення візуального оформлення.

Сучасні ілюстратори розробляють індивідуальні стилі з урахуванням як культурних традицій, так і загальносвітових тенденцій. Набуває поширення імітація мальованих від руки текстур, що зближує споживача з ілюстрацією та розмиває межу між традиційною та цифровою графікою. У процесі глобалізації та уніфікації суспільства на світовому ринку збільшується поява в українській ілюстрації міжкультурних елементів, що дозволяє розширити цільову аудиторію й надати ілюстрації ролі засобу комунікації між різними формами культурного самовираження. Активного розвитку набуває тенденція інклюзивності, у рівній мірі репрезентуючи усі соціальні групи в їх різноманітності. Це демонструє еволюцію поглядів сучасного суспільства та сприяє побудові більш інклюзивного та неупередженого соціуму.

ЛІТЕРАТУРА

1. Протягом 2023 року в Україні зареєструвалося 270 нових видавців, а випуск книжкової продукції збільшився на 73%. URL: <https://mcip.gov.ua/news/protyagom-2023-roku-v-ukrayini-zareyestruvalosya-270-novyh-vydavcziv-a-vypusk-knyzhkovoyi-produkciyi-zbilshyv-sya-na-73/> (дата звернення: 05.04.2024).
2. Удріс-Бородавко Н. С. Фестивалі ілюстрацій та книжкові ярмарки у розвитку української ілюстрації як сектору креативних індустрій. *Деміуре: ідеї, технології, перспективи дизайну*. 2021. №4(2). С. 145.
3. Дубрівна А. П., Крижанівська К. О. Художньо-образні засади digital-мистецтва в сучасній ілюстрації. *Технології та дизайн*. 2020 р. № 3 (36). С. 4-6. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/td_2020_3_3
4. Мельник О. Комп'ютерна графіка у сучасній книжковій ілюстрації: проблеми техніки та стилю. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*. 2015. № 1. Вип. 33. С. 157–161. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/6039> (дата звернення: 05.04.2024).
5. 10 Illustration Trends Transforming the Digital Art World. URL: <https://kreafolk.com/blogs/articles/illustration-trends> (дата звернення: 05.04.2024).

SKLIARENKO N., PEKNA M.

CURRENT TRENDS IN UKRAINIAN BOOK ILLUSTRATION DESIGN

The paper analyzes modern Ukrainian book illustration and the means of its creation, and emphasizes the relevance of the industry's development. The following trends in the book illustration design are highlighted: the return to hand-drawn, in particular line art, textures, the use of cross-cultural elements and the appeal to inclusiveness, which emphasize the important role in the life of society. The perspective of the book illustration development is the implementation of new computer technology in the work process.

Key words: *Ukrainian book illustration, design, hand-drawn texture, cross-cultural communication, inclusiveness.*